

Dr.Erdal Karamercan
Eczacıbaşı Topluluğu
Genel Koordinatörü, CEO

İSO Sanayi Kongresi
25-26 Kasım 2005

Türkiye'nin 1963 yılında imzaladığı Ankara anlaşması ile başlayan ve 1996 yılında Gümrük Birliği ile perçinlenen Avrupa Birliği macerası, nihayet 3 Ekim'in geç saatlerinde başlayan katılım müzakereleri ile yeni ve, umarız, artık son dönemecine girmiş oldu.

Ancak, hemen konuşmamın başında belirtmek istiyorum ki, AB sürecini destekleyen diğer pek çok kişinin aksine, bu sürecin kritik noktasının, kesin üyelik ile sonuçlanıp sonuçlanmamasında düğümlendiği kanısında değilim. Dolayısı ile, Avrupa'nın samimi olup olmadığı veya zaten bizi son anda yol ortasında bırakıp bırakmayacağı şeklindeki, verimli bulmadığım tartışmalarla da fazla ilgilenmiyorum. Bence AB süreci, Türkiye'ye, ulaşmayı arzuladığı politik, ekonomik ve sosyal dönüşümlere doğru yürümesini sağlayan somut bir vizyon kazandırmaktadır. AB projesinin önemi, aslında Türkiye için bir "küreselleşme modeli" veya "küreselleşmeye entegrasyon projesi" olmasıdır. Türkiye, bugün AB tercihi ile, aslında küreselleşmiş dünyada yer almayı arzu ettiği konumu ifade etmektedir.

Son yıllarda Türkiye, ekonomisini yapılandırmada ve enflasyon endişesi içermeyen güçlü bir para sistemi, dengeli bir kamu bütçesi, borç yükü altında ezilmeyen bir kamu maliyesi, etkin ve ucuz fon temin eden bir finansal sistem bağlamında hepimizi şaşırtan önemli reformları gerçekleştirmeyi başardı. Sürdürülebilir bir ekonomik istikrar için hala yapılacak çok iş olsa bile, "tünelin ucundaki ışık gözükte" demek yanlış olmaz. Ancak dikkat edecek olursanız, bu saydığım hususların hepsi, yaşamak için "atmosferde oksijen olması" gerektiği gibi. Atmosferde yeterince oksijen varsa, normal yaşamımızı sürdürmeye, çalışmaya ve koşmaya başlayabiliriz. Ancak, oksijenin artık normal düzeye çıkmış olması, bizi bir gecede mucizevi bir şekilde olimpiyat şampiyonu yapmayacaktır.

Konuyu daha fazla soyutlaştırmadan, bu noktada durup, sanayi kuruluşlarımız açısından bakacak olursak; önümüzdeki süreçte başarılı olmak için,” üç boyutlu bir başarı zincirini” tamamlamak zorunda olduğumuz görüşündeyim. Burada zamansal aşamalardan çok, önümüzdeki sürecin üç tamamlayıcı boyutunu ifade etmek istiyorum:

- Birinci boyut, “temel siyasi ve ekonomik reformların gerçekleştirilmesi” aşaması. Bu aşamada esas rol politik ve bürokratik aktörlerde gibi gözüküyor. Bu boyutta şirketler, ancak dolaylı bir rol oynayabilir.
- İkinci boyut, devletin ve firmaların birlikte rol aldığı “rekabet ortamının düzenlenmesine ilişkin reformlar” aşaması. Burada devlet, kural koyucu olarak rol alıyor, ancak başarı, devletin denetim ve firmaların uyum yeteneği ile ilgili.
- Üçüncü boyut ise, devletin ancak kısıtlı bir destek verebileceği “kurumsal rekabet yeteneğinin geliştirilmesi” aşaması olarak adlandırılabilir. Bu noktada iş, esas olarak, kuruluşlar ve onların yöneticilerine düşüyor. Enerjilerini ve yaratıcılıklarını kullanarak, global rekabet ortamı içinde ayakta kalmanın ve gelişmenin yollarını bulmaları gerekiyor.

Bu üç boyutu biraz açacak olursak; birinci boyutta, yani makro düzenlemeler diye tanımladığımız, temel siyasi ve ekonomik reformlar açısından, daha alınacak çok yol olmakla beraber, en azından yol haritası konusunda hepimizin kafası oldukça net... Üstelik bunlar hep keyifle şikayet ettiğimiz konular olduğu için, reform yönünde atılan her adımı kutlamalarla karşılıyoruz.

Ancak, 3 Ekim ile birlikte gündemimize iyice girecek olan ve benim ikinci boyut diye adlandırdığım konular biraz daha can sıkıcı olabilir. Özellikle de buna yeterince hazırlıklı olmazsak... Çünkü burada sanayi kesimi olarak artık bize oldukça iş düşüyor ve hazırlıksız şirketler için olumsuz etkiler söz konusu.

“Rekabet ortamının düzenlenmesine ilişkin reformlar ” olarak tanımlayabileceğimiz bu boyutta, öncelikle;

- her türlü kayıtdışı üretim, istihdam ve mali işlemlerin tasfiyesi,

- fikri sınıai haklara saygı, her türlü korsan faaliyetin ve sahteciliğin ticari hayattan temizlenmesi,
- yüksek ürün kalite standartlarına uyum,
- tüketici haklarının korunması ve yüksek ürün güvenliği,
- işçi sağlığı ve güvenliği kurallarına uyum,
- çevre güvenliği standartlarının yükseltilmesi ve bunlara uyum gibi hususlar yer alıyor. Bunlar aslında, sanayimizin genelde bildiği, ne var ki geçiş maliyetleri nedeniyle bazen çekindiği reformlar. Ancak, AB ile yaşayacağımız müzakere sürecinin karşımıza getireceği bu gerekleri, dönüşüm için bir fırsat değil de, bir “AB maliyeti” gibi algıyorsak, süreci gereksiz yere sıkıntılı hale getirmiş oluruz.

Bir ekonomi, ancak, kaliteyi, etik ve kurallı davranışı ödüllendirerek başarılı olabilir. Kuralsız davranışı ödüllendiren bir ekonomi, anarşi içinde yozlaşmaya mahkumdur.

Bu boyutta sürecin uzaması halinde ise, AB yolunda ilerlememiz mümkün olamayacağı gibi, uzun vadeli baktığımızda da, bu aşamayı geçememiş firmaların üçüncü boyutta, yani “küresel rekabete uyum” boyutunda bir şansı kalmayacaktır. Bu nedenle, sahte bir rekabet avantajı hayaline sarılarak, kayıtdışılığa veya kuralsız ekonomiye bel bağlamayı sürdüren şirketler, aslında farkında olmadan kendilerini küçülmeye ve yok olmaya mahkum etmiş olacaktırlar.

Avrupa Birliği ile bütünleşme sürecinde yaşanacak dönüşümün birinci ve ikinci boyutları başarı ile aşılsa bile, bu, Türk sanayinin rekabet etme yeteneğinin artışı, tabii ki, garanti etmez. Başarı, son aşamada, kuruluşların “sürdürülebilir rekabet üstünlükleri’ yaratabilmelerine bağlı olacaktır.

Bakış açılarını Türkiye ile sınırlayan kuruluşlar, bu süreçte sıkıntıya düşebilir. Her sınıai kuruluş için temel soru şudur: “Benim, küresel ölçekte yaşamamı sağlayacak üstünlüğüm ne olmalıdır? “Bu konunun, kuruluşun büyük veya küçük olması ile ilgisi yoktur. Görülecektir ki, pek çok küçük sınıai kuruluşumuz bu soruya doğru bir yanıt geliştirebilirken, bazı büyük kuruluşlarımız adapte olmakta zorlanabilecektir. Nitekim, bu boyutta oyunun adı artık “inovasyon = yenilikçilik” olacaktır. Mevcut durumda ucuz emek maliyetleri, ucuz fiyat, uygun satış koşulları gibi stratejilerin ağır bastığı

görülmektedir. Bu tarz stratejiler bir başlangıç noktası oluştursa bile, uzun vadede kalıcı bir başarı sağlamak için yeterli olmayabilir.

Bu yeni boyutta, kuruluşlarımızın, hızla artan küreselleşmiş rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmeleri için sürekli “inovasyon = yenilik peşinde” olmaları gerekecektir. Artık, ucuz emek maliyetleri, ucuz fiyat ve hatta teknoloji, kalite ve tasarım yaklaşımları dahi, bir kere ulaşılmakla, sürdürülebilir bir üstünlük sağlamak için yeterli olmuyor. Eskisinden farklı olarak bugün kuruluşlar, ülkeleri içinde dahi karşı karşıya kaldıkları global rekabette varlıklarını sürdürebilmek için, sürekli “yenilik peşinde” olmaları gerektiğini görmektedir. Yani, üründe yenilik, hizmette yenilik, üretimde yenilik, dağıtımda yenilik, pazarlama ve yönetim süreçlerinde yenilik... Gerek ülke düzeyinde, gerekse kuruluşlar ve bireyler düzeyinde bu farkındalığın yaratılması, bu düşünce ve kültür değişiminin sağlanması zorunludur.

Sözlerimi toparlamak için şöyle bir son mesaj vermek istiyorum. Heyecanla beklediğimiz 3 Ekim tarihi aşıldı ve bugün AB ile müzakere sürecine girmiş durumdayız. Bu çok önemli bir aşamaydı. Ancak, müzakere süreci ile ilgili en büyük ve tarihi hatamız, biraz da rehavete kapılıp, bu süreci bir “mevzuat uyumu” veya “adaptasyon” olayı gibi görmek olacaktır. Bugün odaklanmamız gereken, mevzuata nasıl uyum sağlayacağımız veya adapte olmayı nasıl başaracağımız gibi sıradan ve defansif bir bakış açısı olamaz. Bakış açımız ofansif olmalı, sadece Avrupalı değil, küresel dostlarımızla başa baş rekabet edebilecek ve hatta onlara üstün gelebileceğimiz, “inovasyon odaklı” bir düşünce sistemi üzerinde yoğunlaşmalıdır.

Bu açıdan değerlendirdiğimde de, Türk sanayinin dinamizmini ve değişimlere uyum yeteneğini yakından bilen birisi olarak, önümüzdeki dönemin sanayimiz açısından büyük fırsatlar ve başarı öyküleri ile dolu olacağı inancındayım.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim...